

Teatrul Norwegian prezintă spectacole în limba vorbită în satele norvegiene. (În Norvegia există două limbi literare oficiale — una bazată pe graiul orășenesc, alta pe cel vorbit la sate.) Dar cu toate „drepturile egale“, fixate pe hîrtie, condițiile de dezvoltare a limbii sâtești au fost mult mai puțin prielnice. Teatrul Norwegian a fost creat acum cinci decenii, tocmai pentru a pune în scenă piese în limba populară. De la bun început, el a activat în opoziție față de arta oficială. În prezent, teatrul este condus de dramaturgul progresist T. Skagestad.

Stagiunea care s-a încheiat a fost rodnică. La Teatrul Norwegian a fost pus în scenă primul spectacol Brecht jucat în această țară. Este vorba de *Cercul de cretă caucazian*. Contactul cu ideile și metoda lui Brecht a constituit o adevărată revelație și pentru creatori. Acest spectacol nu a fost doar un eveniment artistic, ci și un eveniment politic în viața țării. Influența lui Brecht se resimte și în spectacolul *Peer Gynt*, montat de T. Skagestad pe aceeași scenă. De mare succes se bucură o nouă comedie de Axel Høland, autorul piesei *El a spus: Nu!*, cunoscută în toată Norvegia. Noua lui lucrare se numește *Înălțimea sa, soția mea*. Căsătoria unei prințese engleze cu un fotograf i-a oferit pretextul pentru o satiră ascuțită la adresa moravurilor aristocrației engleze.

Altă premieră interesantă a fost aceea cu piesa lui T. Skagestad — *Orașul de pe țârm*, în care se dezbate probleme legate de mișcarea împotriva înarmării atomice din Norvegia. Forma piesei este puțin obișnuită. Acțiunea este întreruptă de digresiuni lirice, un cor comentează acțiunea ș.a.m.d. Acest spectacol a trezit o adevărată furtună. Unele cercuri politice au pornit o violentă campanie împotriva spectacolului, dar publicul larg continuă să-l susțină.

În repertoriul teatrului mai figurează *Medeea*, în care rolul principal este interpretat de T. Mawrstad, una din cele mai bune actrițe norvegiene. Foarte interesantă este noua montare a piesei lui A. Strindberg — *Domnișoara Iulia*. De asemenea, spectatorii norvegieni au putut vedea un balet după un poem al lui Arne Gørborg — *Vrăjitoarele*, precum și o dramaturgie după romanul *Fratele* de Ulav Dühn.

Cîteva cuvinte despre alte teatre din capitala norvegiană. De mare succes se bucură două din spectacolele Teatrului Național: *Duminică neagră* de drama-

turgul american Reginald Rowse, care tratează problema rasială din statele sudice, și *Fizicienii* de Fr. Dürrenmatt. Se pare că Teatrul Național, în năzuința sa de a deveni mai actual, începe să se ia la întrecere cu Teatrul Norwegian.

Teatrul Nou și-a încheiat stagiunea cu premiera *Sechestrații din Altona* de J. P. Sartre; aceasta a suscitat interesante discuții în rîndurile intelectualității norvegiene.

Unele spectacole remarcabile a realizat tînărul Teatru Televizată, condus de A. Brückmann; aici s-au evidențiat spectacolele *Puștile Terezei Carrar* de Brecht și *Strigoii* de Ibsen.

Experiența Teatrului Norwegian demonstrează încă o dată că numai acele spectacole care atacă problemele majore ale contemporaneității trezesc interesul marelui public.

„Libertatea creației” în Japonia

Recent, în Japonia s-a petrecut un eveniment puțin obișnuit. Un spectacol a cărui premieră nu a avut loc a primit premiul întîii al Asociației corespondenților de radio și televiziune din Japonia. Este vorba de spectacolul pentru televiziune *Fiul unic* (scenariul de Nobuioy Terada, regia de Miyodzy Eky).

Colectivul studioului de televiziune a muncit cu mult entuziasm pentru realizarea acestui spectacol. Dar, în ajunul premierei, comanditarul spectacolului a renunțat să-l mai finanțeze și transmisia a fost anulată.

Refuzul comanditarului de a mai sprijini acest spectacol se datorește — după cum s-a aflat ulterior — presiunii exercitate de partidul liberal-democrat și de alte organizații de dreapta.

Prin ce nu a plăcut spectacolul? Sau, mai bine zis, de ce i-a speriat *Fiul unic*?

Probabil că „de vină“ e subiectul piesei. O mamă care și-a pierdut fiul mai mare și soțul în războiul trecut sfătuieste pe cel de-al doilea fiu — acum unicul — care a trecut cu succes examenul de admitere la Institutul Militar, să renunțe la cariera armelor. Sub influența mamei, a fetei iubite, a rudelor și cunoștințelor, tînărul renunță.

Evident că această idee — acest protest împotriva militarismului, demascharea celor care educă tineretul în spiritul unui patriotism războinic și revan-

sard — a trezii nemulțumirea grupurilor care împing din nou Japonia pe un drum periculos.

Faptul că premiera piesei nu a avut loc a trezii indignarea și protestele forțelor progresiste ale țării. Regizorul și-a dat demisia, în mod demonstrativ, de la Televiziune. „A ceda presiunilor — a declarat el în presă — înseamnă a capitula în fața reacțiunii. Sint indignat de cele întâmplate și voi lupta ca spectacolul *Fiul unic* să fie totuși prezentat telespectatorilor japonezi“.

Erwin Piscator, credincios sie-însuși

E. Piscator, regizor cu talent cert dar contradictoriu, a parcurs o cale artistică tot atât de contradictorie. Creator al „teatrului politic“ în timpul republicii de la Weimar, antifascist convins și demascator virulent al tiraniei hitleriste, Piscator a fost întotdeauna „de stînga“, atât în politică cît și în artă, dar, în diversele etape ale activității sale, această orientare a fost de multe ori anarhică.

Artist de reputație mondială, Piscator nu și-a putut crea, de fapt, un teatru al său, ori o școală cu poziții ideologico-artistice precise, pentru că nu are și nu a avut niciodată un loc stabil de muncă. În urma unor peregrinări nesfîrșite, el a fost angajat, la începutul acestei stagiuni, la Volksbühne din Berlinul occidental, cunoscut și sub numele de Teatru de pe Kurfürstendamm, de unde, în 1927, a fost dat afară în urma unui uriaș scandal provocat de spectacolul *Furtună deasupra Gottlandului*. Acum, Piscator s-a întors la „locul crimei“, cu aureola unui clasic, recunoscut și stimat de toți.

El a început munca creatoare în acest teatru punînd în scenă tetralogia lui G. Hauptmann — *Atrizii* —, spectacol pe care l-a realizat ca pe un act de demascare a hitlerismului. Însuși subiectul piesei îi oferea suficient material. Hauptmann, care a scris piesa în timpul războiului, a utilizat mitul antic al crimelor sîngeroase ale Atrizilor ca o aluzie foarte transparentă la realitatea ce-l înconjură.

Și iarăși — pentru a nu se știe cîta oară în decursul ultimelor decenii — a izbucnit o înflăcărată polemică în jurul realizării lui E. Piscator.

„Vechile greșeli ale lui Erwin Piscator“ — iată ce se putea citi în toată presa vest-berlineză. Cuvîntul „vechi“ se referă la acele vremuri cînd Piscator ocupa în mod consecvent pozițiile teatrului politic revoluționar.

În articolul semnat de L. Lüft în ziarul hamburghez „Die Welt“, acest lucru se spune pe față. „Piscator, bătrînul venerabil... vrea să facă veșnic din teatru o școală politică. În ultima sa punere în scenă, el repetă vechea greșală a anilor 1920—1930, afirmînd: «Ceea ce se arată pe scenă trebuie să aibă o tendință determinantă, iar spectatorul trebuie să priceapă că piesa urmărește un țel concret»“.

În continuare, cronicarul cere ca Piscator să vorbească în spectacolul său *Atrizii* despre „răul universal“, condamîndu-l pentru faptul că se încapățînează să sugereze spectatorilor că acțiunea piesei lui Hauptmann se referă doar la soarta Germaniei. Iată în ce constă „vina“ regizorului.

Dar Piscator nu și-a recunoscut „greșeala“. În scrisoarea deschisă, adresată revistei vest-germane „Das Theater heute“, care de asemenea a publicat o cronică negativă despre spectacol, regizorul scrie, subliniînd marele succes de public la spectacolul *Atrizii*: „Sînt convins că un asemenea interes al marlei publice se explică prin faptul că am realizat această montare a piesei lui Hauptmann pe fundalul realității noastre, la care piesa se și referă de fapt. În tetralogia sa *Atrizii*, Hauptmann condamnă barbaria nazistă. Și numai o prudență elementară nu i-a permis să vorbească despre unele lucruri atât de deschis și pe față cum putem și trebuie s-o facem noi astăzi...“

Și iată că — pentru a eita oară ? — ca o învățătură pentru toți amatorii de „artă pură“, un spectacol teatral a devenit un prilej de luptă politică și nu „pur estetică“ ! Iar viața a demonstrat că E. Piscator a rămas într-adevăr credincios sie-însuși — credincios față de tot ce era mai bun în creația lui.